

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi (KMÜ EFAD)

Karamanoğlu Mehmetbey University Journal of Literature Faculty

E-ISSN: 2667 – 4424

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/efad>

Tür: Kitap İncelemesi
Kabul Tarihi: 20 Ekim 2023

Gönderim Tarihi: 14 Ağustos 2023
Yayımlanma Tarihi: 29 Ekim 2023

Atf Künyesi: İnal, E. & Yıldız Erol, A. (2023). Halime Yücel, (2021) İmgeden Yoruma. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (Cumhuriyet'in 100. Yılı Özel Sayısı), 189-192.

DOI: <https://doi.org/10.47948/efad.1342817>

HALİME YÜCEL, (2021) İMGEDEN YORUMA

(Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2021, 265 s., ISBN: 978-625-406-984-0)

Ezgi İNAL*

Aysel YILDIZ EROL**

İmgeden Yoruma isimli kitap, Prof. Dr. Halime Yücel tarafından kaleme alınmıştır.

Yücel, Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesi Reklamcılık ve Tanıtım Anabilim Dalında Profesör olarak görev yapmakta ve reklam, göstergebilim, görsel kültür üzerine dersler vermektedir. İletişim kuramları, kültürel çalışmalar, reklam, göstergebilim, imge ve söylem çözümlemesi alanlarında ulusal ve uluslararası kitapları ve bilimsel makaleleri, iletişim bilimleri alanında çevirileri vardır.

İmgeden Yoruma kitabında, “İmge Kavramı” bölümünde özellikle imge gibi tanımı zor olan bir kavram yeri geldikçe verilen örneklerle anlaşılır kılınmıştır. Bu kitapta insanlar tarafından tüketilen imgeleri daha iyi anlayarak yönetsel bir biçimde yorumlamanın, ona edilgen olarak maruz kalmamak için gerekliliğini savunarak (Yücel, 2021) imgeleri olası olumsuz etkilerden korumanın önemi vurgulanmıştır. Bu bağlamda seçilen örnekler de imgenin yorumlanması için önemli örneklerdir. Ayrıca bu çalışma ile imgelerin

* Öğr. Gör., İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul/Türkiye. E-posta: ezgiinal1@aydin.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-1573-9401>.

** Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Mütercim ve Tercümanlık Bölümü, Farsça Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı, Karaman/Türkiye. E-Posta: aysel_yildiz888@hotmail.com, Orcid: <https://orcid.org/0000-0002-5043-5753>.

sembolik dilini anlamak ve yorumlamak isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynak oluşturmuştur.

“İmgeden Yoruma” kitabı giriş ve sonuç bölümü dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm “İmge Kavramı” başlığında imgeyi açıklamaktadır. Bu ilk bölümde imge türleri sınıflandırılmış, imge ve algılama ilişkisine değinilmiştir. İkinci bölüm, “İmgenin Yorumu” başlığını taşımaktadır, bu bölümde ise “İmge nasıl okunur?” sorusuna cevap aranmış ve imgenin yorumuna değinilmiştir. Bu bölümde göstergebilimsel yöntem ele alınarak imgenin bir söylem gibi okunmasının anahtarı sunulmuştur. Son bölümde de bu anahtarın kullanımına yönelik iki örneğe yer verilmiştir. Bunlardan birincisi kadına yönelik şiddete karşı hazırlanmış bir afiş; ikincisi de çok tartışılan bir Fransız reklamıdır. Örnek çözümlerden sonra, sonuç ve kaynakça bölümü ile kitap sona ermektedir.

Halime Yücel’in ‘İmgeden Yoruma’ eseri giriş bölümünde “Günümüzde hepimiz birer imge tüketicisiyiz” cümlesiyle başlamaktadır. İmgebilimin çıkış noktasını araştıran ve çeşitli sanat dalları ışığında inceleyen farklı eserlerin ilk cümleleri, imgebilim konusunu daha en başından, görme, algılama, ifade etme, tüketme eylemleriyle ilişkilendirmektedir. Yazar, anlatıların yorumlanmasında ilgili eserlerin yazarlarının yolundan, imgelerin yorumlanmasında ise öznenin kendisinin varlığından söz etmektedir. Bu anlamda bir başka ifade ile okur, yazarın entelektüel birikiminin karşıtı olarak, imgenin yorumlanmasında öznenin entelektüel birikimine şahit olmaktadır.

İlk bölümde detaylı olarak imge kavramından söz edilmektedir. İmge kavramı o kadar sık kullanılmaktadır ki tüm bu kullanımlarını karşılayan tek bir tanım yapılması zordur. Bu bölümde Yücel, imgenin çok yönlülüğünü açıklayarak konuya giriş yapmaktadır. İmgenin benzeşimle yakın ilişkisini ve temsil özelliklerini belirtmekte ve ayrıca bu bölümde piktogramlar aracılığıyla imge kavramını açıklamaktadır. Ardından yine bu bölümde imgenin işlevleri:

- Bilgilendirmek,
- Eğlendirmek,
- Oyunsal ya da estetik haz vermek olarak sıralanmaktadır.

İmge kavramına değinildikten sonra bu kavramın ikon, beti, biçim kavramlarından özerk ölçütleri, bağlamdaki anlamlılık ve imgenin mantığı ile ayrıldığıının altı çizilmektedir. Bu aşamadan itibaren çalışmanın odaklandığı imgenin çeşitliliği ve çok yönlülüğü, günlük yaşam imgeleri, evrenimizin zihinsel ve algısal imgelerle sarılı olması meselesi, bu anlamda imgeleri çözümlemenin bir yönüyle politik ve toplumsal olguları ele almak anlamına geldiği konusuna geçiş yapılmaktadır.

Eserde imge türleri ikiye ayrılmıştır: Zihinsel imgeler ve algısal imgeler. Zihinsel imgeler, bellek ya da düş yoluyla geçmiş görsel etkinliklerden gelen imgeler üzerine kuruludur. Algısal imgeler ise, görsel etki altında üretilir. Mağara duvarlarına çizilen resimlerden günümüze kadar gelen imgeler algısal imge olarak nitelendirilir. Algısal imgelere resim, fotoğraf, sinema, televizyon imgeleri, dijital imgeler ve internet örnek verilebilir. İmge denince akla ilk gelen imge, algısal imge sınıfından özdeksel imgedir. Özdeksel imgeler genellikle temsillerdir. Mağara duvarına çizilen resimlerden günümüzün dijital imgelerine kadar, resim, fotoğraf, sinema, televizyon imgeleri özdeksel imge sınıfına girmektedir. Yazar, iki büyük imge ailesi bulunduğunu açıklarken şu örüntüyü kullanmaktadır:

- a. Zihinsel İmgeler (Nesneden bağımsız - Düşlerle ilişkili)
 - Bilinçli: İhtiyaca göre
 - Bilinç dışı: Kontrol dışı
- b. Algısal İmgeler (Zihinsel imgelerin tersine görsel ilgi alanında üretilen)
 - Doğal
 - Temsiller (özdeksel imge)

İmgeler bu kapsamda sınıflandırıldıktan sonra imgenin tarihsel süreçlerde daima var olduğu vurgulanmıştır. İmgenin toplumsallıktan bireysel bir olguya dönüşmesi ilk olarak Orta Çağ'da başlar. Bu bireyselleşen imge aynı zamanda insan varlığını yücelten bir unsur olarak da önem arz etmektedir. Bugün geldiği noktada imge hem toplumsal olanı hem de bireysel olanı kapsayan geniş bir kavram alanını işaret etmektedir. İmgenin tarihçesine bakıldığında, tarihte öncelikle simge işlevi daha çok dinsel simge işlevi görmüştür. 19. Yüzyılın sonuna doğru gelindiğinde ilan, afiş ve reklam imgeleriyle, kitle imgeleri ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise herkesin erişebileceği bir mal olmuştur. İster reklam imgesi, ister eğitsel imge isterse eğlendirici imge olsun kâğıt üzerinde çoğalması, televizyon, bilgisayar ekranlarında sürekli akışı, çağdaş iletişimin önemli konularından biri olmuştur. Bu bağlamda imgenin yolculuğuna kitapta şöyle yer verilmektedir:

İdol olarak imge → Resim, Heykel → Fotoğraf → Sinema → Medya araçları/dijital medya.

Yazara göre imgeler bize gerçek dünyayı değil, evrenlerden bir evren gösterir. Bu nedenle imgeler yeniden sunumu ifade eder. Ayrıca imge bilgi nesnesinden çok bir istek nesnesi olduğundan hemen her alanda yer almaktadır. Bu bağlamda yazar kitabının birinci bölümünde imge kavramını açıklarken dinde, felsefede, toplum bilimlerinde imge ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi/karşıtlığı ortaya koymaya çalışmaktadır.

Yazara göre imgeyi çözümlenmek görsel metnin açıklanması demektir. Ancak bunun sonrasında yorum gerçekleştirilir. Bu bağlamda yazar kitabının ikinci bölümünde çeşitli çözümleme yaklaşımlarına yer vermektedir. Sonuçta da imge ister durağan ister devingen olsun bir söylem gibi görülebileceğini, dolayısıyla bir imge çözümlenmesinin söylem çözümlenmesi gerektirdiğini vurgulamaktadır. Böylece bir çözümleme ile imgeden alınan hazzı çoğaltılmakta, imge ile ilgili bilgi artırılmakta ve görsel iletinin daha çabuk ve kolay okunması sağlanmaktadır. Ancak bu noktada imge çözümlenmesinde evrensel bir yöntem olmadığı da vurgulanmıştır.

Yazar çalışmasının ikinci bölümünde imge kavram çerçevesinin dışında gösterge ve göstergebilim kavramlarına da yer verir. Göstergelerin türleri, göstergebilim okulları ve bu okulların temsilcileri ile ilgili genel bir çerçeveden bahseder; söz konusu tarihsel çerçeveyi günümüze kadar taşır ve göstergebilimin imge ve iletişim ile bugünün dijital dünyasında ne derecede yer aldığına dair bazı unsurları örnekler ile açıklar. Özellikle belirleyici olanın sözel dil olduğunu ve onda tüm görselleri yorumlama gücünün bulunduğunu savunan Barthes'ın görsel göstergebilimin kurucu metinlerinden biri olarak belirttiği "Panzani" reklam afişinin çözümlenmesine geniş yer verir. Barthes "Panzani" çözümlenmesinde anlam, renkler, nesnelere, farklı nesnelere birlikteliği, çağrışımlar, çelişkiler, örtük iletler, yan anlamlar, çözümleme basamaklarına yer vermiştir.

Yazar bu basamaklardan sonra aynı bölümde imge ve yorumundan hareketle plastik göstergeler ve ikonik göstergeleri bazı örneklerle okuyucuyla buluşturmaktadır. Son olarak da metnin imgeye bakışı etkilediğini ünlü ressam Rene Magritte'nin eserleri aracılığıyla açıklamaktadır. Ressam, metnin imgeyi yönlendirme gücüyle oynayarak tablolarına şaşırtıcı, tabloyla ilgisi olmayacak isimler vermektedir. Burada amaç tablonun şiirselliğinin önündeki tüm anlam engelleri kaldırmaktır. Eserin sonunda imge kavram çerçevesinin tanımı ve yorumundan hareketle okuyucu beş temel anlam ile buluşmaktadır:

- İmgeler yaşamın her yerindedir ve anlam evrenimiz zihinsel ve algısal imgelerle sarılıdır.
- İmge anlatım ve iletişim biçimidir.
- İmgeyi yorumlayıp çözümleme çabası, bireyi edilgenlikten kurtararak görsel özerklik veren bir yaklaşımdır.
- İmgeleri çözümlenmek politik ve toplumsal konularla ilgilenmektir.
- İmge bilinçli olarak gerçeğe yakındır.

İmgeden yoruma adlı çalışma, alan araştırmacıları için temel bir araştırma çerçevesini ifade etmektedir. Aynı zamanda imge çözümlenmesine dair literatürde yapılan çalışmalar çerçevesinde teorik tarafı güçlü ve özgün bir çalışmadır. Yazarın eseri ele alış biçimindeki özgünlük aynı zamanda örnek

tercihlerine ve bunların çözümlenmelerine de yansımıştır. Bu bakımdan eserin yalın ve anlaşılır dili ile içerisinde yer alan açıklamalarla her alandaki imge ve imge yorumuna yönelik çalışmalar için önemli bir kaynak oluşturacağı; yazar tarafından bu eserin devamı niteliğindeki başka çalışmalarda yer verilecek yeni imge çözümlenmelerinin araştırmacılara çok yönlü perspektifler ve yöntem zenginliği sunacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar, makale kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını ifade etmiştir.

Etik Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Etik Kurul izni ile ilgili; bu makalenin konusunu oluşturan çalışmanın yazar/yazarları ve hakemleri, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmişlerdir.

Yazarların Katkı Oranları Beyanı

Yazarlar, çalışmanın tasarlanması; veri toplanması; veri analizi; makalenin yazımı; makalenin gönderimi ve revizyonu aşmalarında Eİ (%50 ve AYE (%50) oranında katkı sunmuşlardır.